

OB DARZONY (122) *part praet pass pf*

obdarzony (88), **obdarzon** (34).

Pierwsze o oraz a jasne. ◇ *W formach złożonych -on-* (15), *-ón-* (1) *OrzQuin*, ◇ *W formach niezłożonych -ón* (8), *-on* (1) *OpecŻyw*; *-ona*.

sg m N obdarzony (35), obdarzón (27); ~ (*attrib*) obdarzony (7); ~ (*praed*) obdarzón (26), obdarzony (17); obdarzón *OpecŻyw*, *RejPs*, *RejJóz*, *MurzHist* (2), *RejWiz*, *Leop*, *RejZwierz*, *BielKron* (2), *Mącz* (4), *ModrzBaz* (2), *ArtKanc*, *WujNT*, *SarnStat*; obdarzony *OrzQuin*, *RejAp*, *RejZwierz* (2), *BielŻyw*, *BudBib*, *CzechRozm*, *SkarJedn*, *SkarŻyw* (2), *LatHar*, *KołąkSzczęśl* *CzahTr*, *SapEpit* (2); obdarzon : obdarzony *BielŻyw* (2:1), *RejPos* (5:2). ◇ *D* obdarzonému (1). ◇ *A* obdarzon(e)go (2). ◇ *I* obdarzonym (1). ◇ *L* obdarzonym (2). *f N* obdarzoną (9), obdarzona (7); ~ (*attrib*) -ą (5), -a (1); -ą: -a *SkarŻyw* (2:1); ~ (*praed*) -a (6) *OpecŻyw* (2), *KochDz*, *KochEpitCat*, *LatHar*, *PaxLiz*, -ą (4) *RejWiz*, *SkarJedn*, *SkarŻyw* (2). ◇ *A* obdarzoną (1). ◇ *n N* obdarzon(e) (1). ◇ *pl N m pers* obdarzeni (25); -eni (2), -(e)ni (23). *m an* obdarzeni [*ptaszęta*] (1). *subst* obdarzoné (5); -é (1), -(e) (4). ◇ *G* obdarzonych (1). ◇ *D* obdarzonym (1). ◇ *A m pers* obdarzon(e) (1). ◇ *I m* obdarzon(e)mi (2).

Składnia dopełnienia sprawcy: obdarzony od kogo (37).

Sł stp s.v. obdarzyć, Cn notuje, Linde brak.

Który otrzymał coś jako dar (przeważnie o niematerialnych darach wielkiej wartości danych przez Boga lub wyższego w hierarchii dawcę); praeditus Mącz, Modrz, Cn; ornatus Mącz, Cn; donatus Mącz, JanStat; dotatus JanStat, Cn; condonatus, honoratus, onustus, tinctus Mącz; subministratus PolAnt; mactus Cn (122) : a zanamy fyą pylnye modlcye yz biłmi wam bily przilączyeny a łwamy w nyebye obdarzeny. Amen. BierRaj 21; BOgułzom tego łzczęfcia/ záprawdę nie łzkodá/ Iż fą ták obdárzeni/ fláchetnie od Boga. RejZwierz 81v; Praeditus id est habens, Máyaći/ obdárzony. Mącz 317c, 94c, d; Ia [...] gdyżem widział iż ini od Bogá obdárzeni/ á łnadź cí co im to powinnie należało/ máło o tym dbáią/ mułiałem [...] wyznác tę chwałę Páńłką RejAp AA4; RejPos 175, 247, 319; Włzakże przedłię cí zacnołcią dárów obdárzeni/ nie gárdzili mnief obdárzonemi RejPosRozpr c3.

obdarzony czym (85): panna Mariá wyłoko nad ijné byla tznoliwá/ ij wiefłłá wiarą/ lałką/ ij nadzieią obdarzona *OpecŻyw* 187; *LubPs* gg4; *RejZwierz* 82; *Summa moderatione animi praeditus*, Wielką powłścięgliwołcią obdárzony. *Mącz* 228c; *Puer elegantia patris tinctus*, Dziecię obyczáynołcią oycowską obdárzone. *Mącz* 456b, 308b, 344d; *RejPos* 194, 241v, 263v; człówek pomierny/ á nadobną á rołtropną połciwołcią od Pána obdárzony/ [...] wdzięcznego żywotá wżyc może *RejZwierz* 105v, 3; Helená y w królewlkim domu łye vrodziłá/ Y gładkołcią nád inłzé obdárzona była *KochDz* 104. *Cf Ze zdaniem, Wyrażenia.*

obdarzony czym [= przez co] (1): iákief chwały thá łławna wielmożnołć Potrzebuie od ciebie zá tę hoyną łzczodrołć. Ktorą widziłz iákoł iefł hoynie obdárzony/ Ze żaden po Anyelech nie iefł ták łtworzony. *RejAp* AA6.

Ze zdaniem dopełnieniowym [z zapowiednikiem: tym (2); iż (1), że (1)] (2): gdyżes iuż tym obdárzon pocżciwie/ Ze łie tego chcełz wczyc był żył łpráwiedliwie/ Iefłzczeć tu nieboraczku tho nie łpełná práwie *RejWiz* 107; tymem od Bogá mego obdárzona była/ iłz pátrząc ná ciebie oycá mego/ ná łwymem przedłięwżięciu włzkodzoná nie iefł. *SkarŻyw* 15.

Wyrażenia: »bostwem obdarzony« (2): oćiec mocą śwą Bołką w pánie Chrístuście człowieku bołtwem obdárzonym [...] miał nas odkupić. *CzechEp* 311, 311.

»cnotami obdarzony« [*w tym: cnotą (1)*] (8): Był też ten Socrates dziwnie czyfłtotą á fprawiedliwością y innemi cnotami obdarzon tak iż go inny mędrce nad człowieka naziwali. *BielŻyw* 46; Homo integritate atque innocentia singulari praeditus, Człowiek wyfłokiem cnotami obdárzony. *Mqcz* 172a, 155b, 269b, 502d; *RejAp* AA4v; *RejZwierz* 97; Wfzytkimi cnotami hoynie obdárzonému Ianowi Baptifcie, Hrábi ná Tenczynie *KochPam* 79.

»cudy [= *darem czynienia cudów*] obdarzony« (1): Był y zá żywotá cudy Bołkiemi obdárzony. *SkarŻyw* 354.

»dary [*w tym: darem (1)*], zacnością darow, we wszystkich darach obdarzony« = *praeditus dote* *Modrz* (9:1:1): ofobliwemiś iefł bołkiemi dary obdárzon ktore nigdy od ćiebie niemogą być odięte. *RejPs* 67v; *MurzHist* 4; Pandora, Iedná niewiáltá wfzelákiemi dary od bogów obdárzona *Mqcz* 275b; *RejZwierc* 93v, 210, 254v; *WujJudConf* 209v; *RejPosRozpr* c3; *BiałKaz* Kv; Niezliczone fą dary/ ktoremi dobrzi Krolowie máią być obdárzeni *ModrzBaz* 106v, 68v.

»duchem świętym, prorockim, prawdy, Pana Krystusowym obdarzony« (3:1:1:1): *BielKron* 139v; [*żaden z mędrców greckich*] wfzytkim żywotem fwym nie przywiódł tak wiele ludzi k łobie/ ile ich przywiedli Apoštołowie Duchem Páná Kryftufowym obdárzeni zá ieden dzyeń/ owfzem zá iedną godzinę/ ku wierze Páná kryftufowej. *RejPosWstaw* [143²], [41³]; Był y duchem prorockim obdárzony od P. Bogá. *SkarŻyw* 277; *LatHar* 148; Pan Bog y ludzie duchem prawdy obdárzone/ Apoštoły/ Ewángeliŧty y Proroki y inne/ czyni też dobremi y prawdziwemi *WujNT* 532.

»hoynie, dziwnie, obficie obdarzony« [*szyk 6:1*] (4:2:1): *BielŻyw* 46; *RejJóz* P4v [2 r.]; *RejAp* AA6; *RejPos* 194; A což owfzem człowiek vćciwy/ cnotą y rozumem z niebá hoynie obdárzony/ áby tego nie miał rozumieć czo kto przeń czyni/ ábo z iáką chucią czyni *RejZwierc* 97; *KochPam* 79.

»łaską obdarzony« (7): *KromRozm III* A8; In quem dii et homines omnia ornamenta congesserunt, Który wielką łaską od Boga [!] y od ludzy yeft obdárzón. *Mqcz* 145a; *RejPos* 316v; odstępní Angiołowie od początku fwego/ łáfką obdárzeni byli. *KuczbKat* 20; Tákże y Pánná/ póki trwa nie nárułzoná/ Póty łáfką przyiációl fwych iefł obdárzoná *KochEpitCat* 111; *ArtKanc* E20; A ia niech będę ludziom wyłławiony/ Ná przykład łáfką twoią obdárzony. *CzahTr* B3v.

»nauką obdarzony« = *praeditus doctrina* *Modrz* (4): Ornatissimus homo, Wfzelákiemi cnotami y náukami obdárzony. *Mqcz* 269b; *RejZwierc* 210; *ModrzBaz* 132v; *Nauczy was oneyże godziny* [*Luc* 12/12.] Nie iżby káždy Chrześciánin/ [...] miał być nátychmiał obdárzon ofobną iáką y niezwyčajną náuką ná dyfputowánie *WujNT* 248.

»rozumem (*a. zupełnością rozumu*), mądrością, bacnością (*a. słusznym baczeniem*), rozsądkiem zdrowym (*a. trochę rozsądku*), dobrym dowcipem, sądem roztropnym obdarzony« = *animi a. ingenio, a. prudentia, a. sanitate mentis praeditus* *Modrz*; *ornatus ingenio* *Mqcz* [*szyk 23:2*] (12:7:2:2:1:1): kto iefł vczonym á mądrością obdarzony, tego chwał bądź fthary albo młody *BielŻyw* 93, 29; *LubPs* A5; Exornari philosophia, Być w náukách ćwiczony/ álbo być obdárzón mądrością. *Mqcz* 269c, 269b; Obdárzones też fłufznym baczeniem y rozumem/ iż fie wždy możelz przypytawáć do tego Bołtwá iego świętego. *RejPos* 239v; *RejZwierc* 93v, 97, 97v, 150v, 268; ktożby fie tego śmiał

wążyć/ zwłazczá bączny á rozumem y rozładkiem zdrowym od Bogá obdárzony/ áby miał wymyflý ludzkimi Kościoł Boży zádzierzywác y záchowywác? *WujJudConf* 206v; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Tob* 4/20; *CzechRozm* 81v; Kto iest rozumem y mądrością obdárzon niech náuki fwey y rády vyczna potrzebnym *ModrzBaz* 68v, 67, 73; *GosłCast* 31; *SapEpit* A4v, B.

»szczęściem obdarzony« (4): Niechay idzie wfelákim fzczeńściem obdárzony Król od bogá náznáczony. *KochPs* 178; *SkarŻyw* 114; *GrochKal* 26; rácz iá z litościwey dobroci twoiey długowiecznym zdrowiem y fzczeńściem obdárzoná/ ná gościniec wiekuiłtego zbáwienia prowadzić *LatHar* 627.

»na wszem obdarzon« (1): Ten ci to iest tym panem iako krol w Egipcie Dzywnie na wżem od boga obdarzon obficie *RejJóz* P4v.

»[jakim] obdarzony żywotem« [*szyk* 1:1] (2): gdy iuz kto takim [...] pięknym á poćiwym żywotem będzie obdárzony [...] pátrz iákie dáry do niego fie zewfząd zbiegác muflá. *RejZwierc* 132v; *RejPosWstaw* [21³].

Szeregi: »objasniony a obdarzony« (1): czáfem y ten ktory iest po części y lálką Páńfká obiáśniony á obdárzony/ vnieść fie musí *RejPos* 316v.

»ogarnion, obdarzon« (1): Circumventus omnibus necessitudinibus. Wżemi dobremi vczynkami ogárníón/ obdárzón. *Mącz* 482c.

»okraszón, obdarzon« (1): [o *Maryi*] tys wflýtkimi tznótami okráłłona/ wflýtkimi odpłatami obdarzona *OpecŻyw* 185.

»obdarzon a opatrzon« (1): ktory przed tym był zátrzyman iákim niedofátkiem mowy/ tedy będzie przesftroná mowá á prędkimi flowy obdárzon á opátrzon káždy wierny iego. *RejPos* 313.

W przen [czym] (5) : duflá/ oná práwością pierworodná obdárzona/ ożywiác ciáło ná wieki moglá *SkarŻyw* 260.

Wyrażenia: »cnotá obdarzony« (1): [*dusza*] iest od niego [*od Boga*] thák dziwnie fpráwiona/ A rozumem y cnotá hoynie obdárzona *RejWiz* 129.

»darem obdarzon« (1): dár bofkie⁸⁰ widzeniá/ przychodzi z wiary/ ktorym darem obdarzon będzie rozum/ gdy boga pozná *OpecŻyw* 187.

»hoynie obdarzony« (1): *RejWiz* 129 cf »cnotá obdarzony«.

»rozumem obdarzony« (1): *RejWiz* 129 cf »cnotá obdarzony«.

a) *O gwiazdach* (2) : TVż przy lewym kolenie/ w kupie vładzone Báby bieżą/ nieznácznym światłem obdárzoné. *KochPhaen* 10; *PaxLiz* Cv.

a. *Darem są godności, zaszczyty, przywileje itp.* [czym] (16) : [kto wyda imię Żyda] doftánie wflýtkiey máiętności/ fkazánego y potępionego/ [...] y ktemu więncem wolności á fwobody obdárzon będzie [*libertate coronabitur*]. *Leop* 3.*Mach* 3/21; *BielKron* 40v, 120v; *Mącz* 317c; *OrzQuin* K; *RejAp* 114v; Byli ludzmi bogátymi/ y mocá obdárzeni [*Viri divites subministrati in fortitudine*]/ ktorzy fpokoynie fwoy żywot domá wiedli. *BudBib Eccli* 44/6; A ták miłownicy náuk/ choćiaby też żadnemi doftoienftwy nie byli obdárzeni [*vel si nullis honoribus augeantur*]/ niech wiedzą/ że rzecz Bogu bárzo wdzięczná czyniá *ModrzBaz* 135v; *SkarJedn* A6, 393; *SkarŻyw* 139; Iesli ktorzy

dla iákiéy przygody wolnością y íwobodą íą obdárzeni [*libertate sive immunitate donati sunt JanStat* 370]: od płácenia tychże poborów [...] máią byđz wolni. *SarnStat* 343, 340.

Iron. (1): [o *Chrystusie*] czérnińtą koroną vkoronowány/ trzcíną miáíto lafki krolewńkiey obdárzony *LatHar* 274.

W przen (2) : Thego tzáíu potzęlá íię mnożyć y krzeptzyć Regułą Kármelitów/ od Papieżow przywileymi obdárzona/ y wtwierdzona. *KrowObr* 135v; *RejAp* 141 v.

b. *Darem są bogactwa [czym]* (5) : *Mącz* 264a; *RejPos* 162; íżby też rozmyśláli [*bogacze*] że dla tego íą dobry tymi obdárzeni/ áby ich vżyczáli potrzebnym. *KuczKat* 410; rodzáiu zacnego Pánná y bogáctwy wielkimi obdárzona/ w Rzymie/ ná imię Mártyná/ śmieie w Chryśtuía Páná náfzego vwierzyłá *SkarŻyw* 20; od Kr. IM ysuknem y pieniedzmi we Lwowie obdarzeni bydz mieli. *ActReg* 121. [*Cf też KołakSzczęśl C3 znac. c.*]

c. *Darem jest osoba [kim, czym]* (4) : Ten ku tem darum pańńkiem/ był téż obdarzon od pana Boga żonką cnotliwą i dźiatkami zniá niegorńzemi *MurzHist* B4v; *Mącz* 157d; Iob święty [...] był od Páná Bogá okwitością bogactw/ y ślicznym potomńtwem obdárzony. *KołakSzczęśl C3*; *PaxLiz C2*.

Synonimy: nadarzony, obdarowany.

Cf NIEOBДАРZONY, OBDARZYĆ